

Dobrý pomocník pro živé hraní

Nové verze programů a nástrojů se v hudebním světě začínají objevovat stále rychleji. Snad ještě rychleji, než dokáže Hollywood zaplňovat kina nesmyslnými "dvojkami" a "trojkami" béčkových filmů. Skoro mám až pocit, že většina firem ve chvíli, kdy vydává aktuální verzi, je už před dokončením následovníka. Ani si většinou nestačíte na svůj nástroj zvyknout a už abyste se seznamovali s novým (tedy pokud vás baví neustále chytat vlak).

Mezi takové "chrliče" patří samozřejmě i jeden z nejvýznamnějších pécečkových vývojářů - německý Steinberg. Jeho nástroje a aplikace mají životnost přibližně od Frankfurtu do Frankfurtu. Nepamatují se, že by některý rok na tomto obřím veletrhu zapomněl Steinberg přečíslovat verze. Nebylo tomu jinak ani letos. Z loňské dvojky přeskočil Halion na verzi tři. (To se ostatně chystá i u programu Cubase SX.) Nejsem si jist, jestli dvojka potřebovala nástupce, ale každopádně musím říct, že Halion je už zase o krok dál, což určitě nakopne konkurenci v Native Instruments, aby si dala záležet na novém Kontaktu.

INSTALACE

"Copak ve Steinbergu předpokládají, že mám všechny samplý ze dvojky?" ptal jsem se sám sebe, když jsem z (obrovské) krabice vylovil jediný instalační CD a USB hardwarový klíč. Halion se vždycky instaloval alespoň ze čtyř CD. Vzápětí jsem však svůj omyl objevil. Médiem, na němž se Halion 3 distribuuje, je DVD. Na něm vedle instalačních souborů najdete téměř 4 GB vzorků a demosnímky pro Cubase, Nuendo a Sonar. Poslední jmenovaný mě překvapil nejvíc. Steinberg totiž začlenil do možností i verzi DXi (DirectX Instrument), což je u vynálezce VSTi poměrně podivné - asi ho k tomu nutí konkurenční prostředí. Kromě VSTi a DXi pracuje Halion 3 též jako samostatná ASIO aplikace, takže jej můžete využít jako sampler pro živé hraní s master keyboardem. Tuhle vychytávku odkoukali ve Steinbergu od Native Instruments a rozhodně se hodí. I když třeba Halion na živo používat nehodláte, můžete se tak mnohem snáze připravovat na vlastní práci - hledat zvuky a podobně.

Poměrně mě překvapilo, že Halion 3 nepodporuje starší operační systémy. Na PC běhá pouze pod Windows XP, kterým ještě ne všichni "dvoutisícovkáři" plně věří. Podporu OS 9 na Macu už ani nezmiňují. Ten už hudební programy odepsaly úplně. Zvlášť když v OS X lze používat Audio Units formát.

ARCHITEKTURA

Když jsem Halion 3 testoval a pustil si Task Manager, abych zkontroloval výkon počítače, překvapilo mě, jak malou část operační paměti tento nástroj dokáže zabrat. Je to především proto, že Steinberg vypiloval techniku přehrávání samplů přímo z disku. Aby nedocházelo k prodlevám (disky jsou přece jen o dost pomalejší než paměti), nahrávají se do RAM pouze začátky vzorků.

Halion 3 může mít až 128 programů, které bude zároveň přehrávat - to může být poměrně velké množství dat, které budete najednou tahat z disku. Proto je možná lepší mít vzorky na jiném disku než na tom, na který nahráváte.

Velice příjemná pro práci je také funkce RAM Save, kterou můžete využít, pokud používáte Halion jako plug-in modul. Po zmáčknutí tlačítka počítač proskenuje celý projekt a v paměti nechá pouze ty vzorky, které odpovídají nějaké MIDI instrukci v projektu.

VZORKY A NÁSTROJE

Podobně jako v Kontaktu jsou vzorky v Halionu uspořádány v jakési mřížce (Keyzone). Její osu x určují klapky virtuální klaviatury, osu y pak hodnoty MIDI velocity (hlasitost) 0 - 127. Teoreticky tedy můžete mít pro každý púltón a každou hlasitost jiný vzorek (v praxi je to však asi nesmysl).

Vzorků je skutečně nehorázné množství. Základní kvalita, se kterou Halion počítá, je 24 b/48 kHz. V knihovnách však najdete i samplý s nižším rozlišením. Zkuste jmenovat nástroj a já se s vámi vsadím, že ho mezi instrumenty Halionu najdete. Od spousty bicích sestav přes perkuse z různých částí světa (vesmíru), nejrůznější druhy baskytar pražcových i bez pražců, hraných různými technikami, kytary (včetně akustiky s nylonovými strunami), piana a moogy až po smyčce - mezi vzorky najdete skutečně všechno.

Nástroje do Halionu můžete nahrát v několika verzích. XXL zahrnuje nejvíce vzorků, a může tedy nejcitlivěji reagovat na dynamiku hry. Ty největší XXL instrumenty mají ještě verzi MID, která je

redukována o 40 % vzorků. Třetí variantou je sada ECO, která svou 65% redukcí oproti XXL šetří nároky na RAM i na disk.

Nástroje si můžete i sami vytvářet. Jednoduše tak, že do Halionu natáhnete vzorky odkudkoliv z disku. Můžou to být wavy, aiffy nebo třeba rexy. Pomocí Browseru hledáte zvuky po celém disku a rovnou si je můžete přehrát. Pak je metodou drag & drop položíte přímo na jednotlivé klávesy. V okně Keyzone se pak vzorky zobrazí jako obdélníky, jež můžete volně přesouvat a u kterých můžete měnit jejich velikost.

Halion 3 však navíc podporuje formáty jiných nástrojů, takže můžete použít i knihovny pro Native Instruments Kontakt, Gigasampler, LM4, Kurzweil... Zvukové možnosti Halionu jsou tedy prakticky nevyčerpatelné.

MOŽNOSTI

I kdyby Halion nabízel jen přehrávání a skládání nástrojů, které mohou ve finále znít až v 5.1 surroundu, byl by to slušný sampler. Jenže jeho možnosti tady zdaleka nekončí. Každý program/instrument má totiž ještě své pokročilé nastavení.

Na hlavní obrazovce můžete ještě zvuk Halionu vyvést do různých efektů. K dispozici jsou čtyři sloty pro master efekty a čtveřice přípojných bodů pro send efekty. Navíc každý z programů má čtyři vlastní efektové sloty. Do nich můžete připojit nejrůznější reverby, delaye či kompresory. V nabídce najdete i distortion, ekvalizéry, modulační efekty, jako je například flanger, či emulátor Leslie bedny - Rotary Speaker. Překvapil mě i Amp Simulator, emulující kytarovou aparaturu. Díky těmto efektům může Halion de facto fungovat jako samostatný mixér, v němž smícháte celý virtuální orchestr.

Efekty však možnosti úpravy zvuků v Halionu nekončí. Zajímavá je i možnost vytvářet z jednotlivých vzorků smyčky v okně Loop. Na znázorněné vlně si zvolíte počáteční a konečný bod smyčky, počet a způsob opakování. To může působit ve vaší muzice osvěžujícím způsobem. Obzvlášť pokud máte rádi techno...

Ani smyčkami nejsou možnosti úpravy vzorků vyčerpaný. Teprve v okně Sound narážíme na finální úpravy samplu. Perfektní jsou zejména možnosti obálek (envelope). Halion 3 má k dispozici nástroj pro editaci obálky amplitudy (Attack, Decay, Sustain, Release), na jejíž křivku můžeme nanést větší množství zlomových bodů. Upravovat můžete i průběh jednotlivých úseků mezi body (volit tvar křivky). Navíc je k dispozici volba Sync (tedy synchronizace s projektem), při jejímž zapnutí se zlomové body automaticky přichytávají vodítek tak, aby seděly s tempem projektu. Stejným způsobem lze upravovat i obálku filtru pro funkci Cutoff.

S modulačními efekty okna Sound je propojena kroková obálka (Step Envelope), která určuje, jak se modulace bude chovat. Obálka může mít až 32 kroků a jednoduše se upravuje. Stejně jako ostatní obálky může být synchronizována s tempem projektu, takže výsledný efekt je prakticky vždy zaručen a dostanete se k němu poměrně snadno.

V okně Sound také najdete dva LFO (Low Frequency Oscillator), které pomohou vašemu zvuku získat hutnost. Jeden pracuje v rozmezí do 10 Hz, druhý až do 30. Asi největší využití najdou při použití 5.1 surroundu, jako zdroj pro subwoofer. Po pravdě řečeno, ještě jsem však takovouhle hudební nahrávku neslyšel...

V PRAXI

Halion 3 je bezvadně připraven na práci s MIDI kontroléry, což ho v praxi (navíc s tím neuvěřitelným množstvím nejrůznějších zvuků) může učinit velmi dobrým nástrojem pro živé hraní. Potěšily mě také široké možnosti automatizace, které nabízí, když se pustí v Nuendu.

Trošku mě zarazilo, jak málo možností nabízí Halion 3 coby samostatná aplikace. V podstatě se ukáže pouze prázdné okno, v němž plave okno plug-inu. Jediné menu File nabízí položku Preferences, v níž můžete nastavit pouze to, jaké se bude používat audiozařízení a jaké MIDI rozhraní. U takového vývojáře, jako je Steinberg, bych čekal minimálně možnost vyvolat dialogové okno ovladače karty. Že by se aplikace dodělávala na poslední chvíli?

Standalone Halion 3 mi kupodivu nefungoval s ASIO kompatibilní Deltou 44 od MAudio, ale pouze s onboardovou AC97 (samozřejmě s příšernou latencí). To bych však (shovívavě) přičítal faktu, že se jednalo o jednu z nejranějších verzí programu (3.0.0.450). V Nuendu, jakožto VSTi (systém virtuálních nástrojů) pracoval s Deltou téměř bezchybně. Jen občas "zapomínal" programy, které měl navoleny. Opět asi záležitost verze. Jenže na druhou stranu, pokud bude za rok nová, měla by i první verze, jež se dostane na veřejnost, být zcela perfektní.

Až na zmíněné drobné chyby (víc jich tam skutečně nebylo) mi Halion 3 připadá jako výborný nástroj, který se může směle postavit současnému Kontaktu. Tyhle dva instrumenty nabízejí prakticky totožné funkce. Pro uživatele se liší vlastně jen v dodávané knihovně vzorků (jejich kvalitu musí každý posoudit svým nesmlouvavým uchem) a ovládáním (každý považuje za pohodlné něco jiného). Jen

Kontakt má o něco širší záběr, co do podporovaných platforem - nabízí navíc RTAS a MAS. Ty už mohli ve Steinbergu udělat také, když se pustili do DXi a AU (která se snaží vystrnadit VST z Maců).

Jakub Tureček

STEINBERG HALION 3

Vzorkovač virtuálních nástrojů.

Požadavky na systém PC Windows XP, Pentium/Athlon 800 MHz (doporučeno 1,4 GHz), 384 (dop. 512) MB RAM, ASIO kompatibilní zvukovka, USB konektor, DVD mechanika

Požadavky na systém Mac MacOS X 10.3.3, G4 867 MHz (dop. 1,25 GHz), 384 (dop. 512) MB RAM, ASIO kompatibilní zvukovka, USB konektor, DVD mechanika

Vyrábí Steinberg (www.steinberg.net)

Zapůjčil Mediaport Pro (www.mediaport.cz)

Cena 13 509 Kč

- + JEDNODUCHÉ OVLÁDÁNÍ
- + OBROVSKÁ ZÁSoba KVALITNÍCH VZORKŮ
- + ŠETRNÝ K VÝKONU POČÍTAČE
- NA PC JEN PRO WINDOWS XP
- DLOUHO SE NAČÍTÁ (I S 2,5GHZ PROCESOREM)

AUDIONOVINKY

Magix

Společnost Magix zahajuje v září distribuci nových verzí HDR softwaru Samplitude a Sequoia a aktualizací. Další vývojová generace V8 s sebou nese celou řadu inovací a novinek. Jednou z nich je například podpora ReWire. Více na www.samplitude.com.

M- Audio

M-Audio přichází s novou zvukovkou Revolution 5.1, která je odvozena od původní 7.1 karty a je míněna především pro hráče. 24/96 kvalita zvuku ji však přibližuje i domácím muzikantům. Více novinek od společnosti MAudio najdete na jejích webových stránkách: www.m-audio.com. Sonicbytes S novým VST efektem se vytáhla firma Sonicbytes (www.sonicbytes.com). Její Gat'R obsahuje dva nezávislé paternové sekvencery a spoustu dalších vychytávek. Efekt by měl stát cca 44 EUR.

Native Instruments

Pakliže na živo používáte virtuální instrumenty německé firmy Native Instruments, určitě vás zaujme, že k nim firma vyvinula speciální MIDI kontrolér. Jmenuje se B4D a jeho cena je necelých 400 EUR. Více na www.native-instruments.de.

WaveArts

Sadu masteringových plug-inů vydala firma WaveArts. Sada obsahuje TrackPlug, MasterVerb, WaveSurround, MultiDynamics a FinalPlug, tedy ekvalizér, reverb, kompresor a další. Kompletní popis hledejte na www.wavearts.com.

SoundTrek

Pakliže u počítače skládáte, bude vás nejspíš zajímat Jammer Pro 5 společnosti SoundTrek. Tento 256stopý MIDI sekvencer by měl být připraven zpracovat všechny vaše nápady. Více na www.soundtrek.com.